

על כשרונות וחסרונות

ולפיכך דין שלו מתחלה על משא ומתן, שאם הוא באמונה ולא לקח דבר שאין ראוי לו, ומתדמה בדבר מה אל הנבדלים, כי האדם אינו נבדל (= מופשט/עליון) לגמרי, ולפיכך אי אפשר שלא יהיה מקבל מזולתו עד שדבר זה הוא דומה להרכבה. ומכל מקום האדם קצת דומה לעליונים שאין בהן הרכבה, וזה כאשר משא ומתן שלו באמונה שהרי אף שהוא מקבל אינו מקבל מה שאין ראוי לו... ולפיכך תחלת משפט האדם שדנין אותו אם מעשיו היו כאשר ראוי לאדם שיש בו הנשמה. כי האדם אף שהוא אדם בעל חומר, מכל מקום יש בו הנשמה האלקית הנבדלת, ולפיכך ראוי שיהיו מתדמים לנבדלים שאינם מקבלים מזולתם.

4. פנקסי הראי"ה א, פנקס ז סעיף

פסקה עה

הננו טבועים בים של חסרונות, לא רק מפני חסרונותינו ומצד העצלות שבנו להיות משתלמים במעלות ובמידות, אלא שגם היתרונות שבנו דורשים לפעמים להתפתחותם והתקיימותם, סייגים של חסרונות. ודבר זה נוהג בין בכשרונות השכליים, בין בכשרונות הרגשיים, בין בכשרונות המפעליים (=המעשיים), שככה הוא טבענו המוגבל, שההשתלמות במקצוע אחד תובעת העזר הכשרה ושלילת גטייה למקצוע האחר. וכל מה שאנו עומדים ביותר על הטבע המחויב הזה שבמהותנו, לא נתקצף הרבה, לא על חסרונותנו ולא נשתדל להעלים אותם, וקל וחומר שנסבול בסבלנות את החסרונות של זולתנו... מפני שהננו בטוחים להבין שהחסרונות הללו שאנו סובלים מהם, הם בוודאי מכשירים של כמה מעלות שראויות הן שנשמח עליהן

1. ביאור הגר"א, משלי כב ו

"תִּנְךָ לְנַעַר עַל פִּי דָרְכּוֹ גַם פִּי יִזְקֶינָה לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה: כִּי הָאָדָם אֵי אִפְשָׁר לוֹ לִשְׁבוֹר אֶת דַּרְכּוֹ, כְּלוּמַר, מִזְלוֹ שְׁנוּלָד בּוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מִסְכַּח שֶׁבֶת קִנּוּ ע"א): "הָאֵי מֵאֵן דְּבִצְדָק, יִהְיֶה גִבֹּר צְדָקָן (=מִי שְׁנוּלָד בְּמִזְלֵ שֶׁל כּוֹכֵב צְדָק יִהְיֶה אִישׁ צְדָקָן)... נִתְּנָה הַבְּחִירָה לָאָדָם שִׁיּוּכֵל לֵאחֹזֵ בְּמִזְלוֹ לְאִיזָה דְּבַר שִׁירְצָה לְהִיּוֹת, אוֹ צְדִיק אוֹ רָשָׁע אוֹ בִּינוּנִי. כְּמוֹ שְׁכָתוּב בְּמִסְכַּח שֶׁבֶת (ש"ס) הָרִי מֵאֵן דְּבִמְאָדִים יִהְיֶה שׁוֹפֵךְ דַּמִּים, אָמַר רַב אֲשִׁי אוֹ מֵהוּלָא (=מוֹהֵל) אוֹ טַבְּחָא (=שׁוּחַט) אוֹ לַסְטִים (=שׁוֹדֵד). וְזָכַר אֱלוֹ הַשְּׁלוֹשָׁה, וְהוּא לְפִי שְׁמִזְלוֹ מוֹרָה שִׁיְהִי שׁוֹפֵךְ דַּמִּים, אֵךְ בְּבַחֲרֵתּוֹ יוּכַל לְבַחֵר בְּאֱלוֹ הַשְּׁלוֹשָׁה: "אוֹ מֵהוּלָא" וְהוּא צְדִיק שְׁעוֹשֶׂה מִצְוֹת עֲשֶׂה, "אוֹ טַבְּחָא" וְהוּא בִּינוּנִי, "אוֹ לַסְטִים" הוּא רָשָׁע שׁוֹפֵךְ דַּמִּים...

וזה שכתוב 'חונך לנער על פי דרכו', דרך מזלו וטבעו, כן תחנכהו לעשות מצוות ואז גם כשיזקין לא יסור ממנה. אבל כאשר תעבירהו על מזלו, עתה ישמע לך מיראתו אותך, אבל אחר כך, בעת יוסרך עולך מעל צווארו, יסור מזה כי אי אפשר לו לשבור מזלו.

2. פנקסי הראי"ה ז נט

שום מטרה רוממה לא ישיג האדם אם ישכח את הנקודה השכלית הפנימית שלו ואת היושר העצמי החבוי בתוכיותו. כל המדרגות העליונות שירצה לטפס עליהן בלא הדריכה על המדריגה הקרובה הזאת של נקודתו העצמית, של המזג הפנימי אשר לשכל ולרצון בתוך תוכו - לא יוכלו להביא פרי. על כן על זאת יתפלל כל חסיד: "לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי".

3. מהר"ל, נתיב היראה פרק ב

והאדם יש לו משא ומתן, ודבר זה ראוי לו מצד שהוא אדם מורכב, שהוא מקבל מזולתו